

Nyere forskning på kvinner i misjon

Det foreliggende nummer av Norsk tidsskrift for misjon (NOTM) er et utvidet temanummer om nyere forskning på kvinner i misjon. Vi gjør oppmerksom på at den faste spalten *Evangelikalt misjonsperspektiv* og bokanmeldelser utgår pga. nummerets spesielle karakter. Gjennom heftet ønsker vi å synliggjøre og stimulere et relativt lite kjent, men på mange måter banebrytende, pågående forskningsarbeid om «kvinner i misjon». Videre ønsker vi å påpeke betydningen av dette studie- og forskningsarbeidet for norsk misjon. Heftet er planlagt og realisert gjennom et samarbeid med fem kvinnelige forskere som forener et høyt faglig nivå med personlig interesse og innlevelse i temaet.

Ida Marie Høeg, religionsviter og forsker ved stiftelsen Kirkeforskning gir i en innledende artikkel - *«Herrens tjenerinne». En gjennomgang av nyere norsk forskning på kvinner og ytremisjon* - en systematisk ordnet oversikt over siste generasjons studier og forskning på temaet. Oversikten tar for seg bøker, artikler og upublisert materiale som studentoppgaver o.l., og inkluderer en framstilling av arbeidenes hovedsynspunkter og konklusjoner, samt en påpekning av enda uløste oppgaver innen feltet. Artikkelen er et viktig verktøy til å se linjer og tendenser i forskningen og retning til videre arbeid.

Religionsviteren Lisbeth Mikaelsson ved Seksjon for religionsvitenskap, UiB, er en markert skikkelse innen norsk kvinneforskning. I mer enn ti år har hun drevet litterær analyse av misjonstekster, særlig kvinnelige misjonærs selvbiografiske tekster. Artikkelen *Marie Monsen: vekkerøst med kvinnebevissthet* benytter materiale fra et nylig innlevert doktorgradsarbeide. Marie Monsen er den kvinnelige misjonsforfatter som kanskje klarest står fram med et kjønnsperspektiv på sin

tjeneste. I tillegg falt valget på henne fordi hun representerer Norsk Luthersk Misjonssamband. Artikkelen i heftet gir ellers en sterk «over-representasjon» av Det Norske Misjonsselskap, noe som langt på vei reflekterer den aktuelle forskningssituasjonen. En viktig faktor som har bidratt til dette er at NMS har kommet langt i å ordne sitt rikholdige arkiv og åpne det for forskningen.

Historikeren Kristin Fjelde Tjelle er den eneste av forfatterne som er, eller har vært misjonær. Hennes tema er imidlertid fra «hjemmearbeidet». Artikkelen *Misjonskvinneforeningsbevegelsen i Norge* har som et hoved-sikte å vise hvordan denne bevegelsen fungerte sosialt emansiperende for kvinner fra ulike samfunnslag. Fjelde Tjelles arbeid står i en særstilling blant de relativt mange studier som er gjort på misjons-kvinneforeningsbevegelsen, bl.a. ved å anlegge et bredt samfunns-messig perspektiv.

Sosialantropologen Karina Hestad Skeie, NFR-stipendiat ved Insti-tutt for kulturstudier, UiO, fokuserer på *Misjonærkonens usynlige mi-sjonsarbeid. Norske misjonærer i Madagaskars innland 1866-1900*. Gjennom å anvende sosiologen Bourdieus teori om husets betydning i en kultur, viser Hestad Skeie hvordan misjonærkonens arbeid på misjons-stasjonen var fundamentalt viktig, men allikevel usynliggjort. Dette skjedde, hevder hun, ved at «egentlig misjonsarbeid» ble gjort til en desintegrert, adskilt verden gjennom å etablere et skarpt skille mellom den åndelige og materielle virkelighet. Artikkelen benytter materiale fra et pågående doktorgradsarbeid.

Sist, men ikke minst inneholder nummeret et bidrag av sosiologen Line Nyhagen Predelli, som i 1998 ble den første i norsk sammenheng som tok doktorgraden på et tema knyttet til kvinner i misjon, gjennom en avhandling i USA. Artikkelen *Norske misjonsskvinnens forsøk på å eksportere vestlig feminitet til Madagaskar i det forrige århundret* fokuserer på Christiane Borchgrevinks pikeskole i Antananarivo, for øvrig et eksempel på at misjonærkoner ikke i alle tilfeller ble usynlige i sitt arbeid. Med «spenning» og «gjensidig avhengighet» som stikkord bely-ser artikkelen samhandlingen mellom kvinneforeningene hjemme og de kvinnelige misjonærene på feltet på den ene side, og den gassiske konteksten de virket i på den andre. Det er interessant å notere at i likhet med Mikaelsson etablerer Predelli «misjonsfeminisme» som et faglig begrep i sine arbeider. Sammen med Hestad Skeie bringer de for øvrig nye dimensjoner til norsk misjonsforskning gjennom den brede dialogen de står i med internasjonale kilder.

Det er grunn til å merke seg at bidragsyterne er religions- og samfunnsvitere. Innen samfunnsvitenskapen er bevisstheten om det religiøse aspektet ved menneskets liv blitt betydelig styrket i de senere

årene. Dette har bl.a. ført til en oppdagelse av misjonsarbeidets samfunnmessige betydning, både ute og hjemme. Kristen misjon er en av de mest betydelige religiøse impulser i vår tid gjennom sin dybde- og breddevirkning og sitt nyskapende potensiale. I et kvinneforskningsperspektiv blir det særlig interessant fordi det bærer et kvinnelig fortegn som ellers langt på vei er blitt usynliggjort og dermed oversett.

Samfunnsvitenskapens (nye) opptatthet av «kvinner i misjon» står i kontrast til teologien, hvor tematikken til nå ikke har vært viet særlig interesse utover studentoppgavenivå. Hva forteller dette oss om de kirkelige og teologiske utdanningsinstitusjonene - og om misjonsskolene?

Et annet poeng til ettertanke og utfordring er at artiklene i dette nummeret stort sett tar oss et stykke tilbake i tid. Hvordan vil et mer aktuelt perspektiv på tematikken se ut? På hvilken måte løper de linjene som artiklene avdekker videre i misjonsarbeidet? Hvilke nye tråder vikles inn? Hvor går retningen videre? Her gjentar vi vår etterlysning av studiearbeid og artikkelstoff fra misjonærer og andre, som reflekterer kritisk over misjonens aktuelle praksis.

Tore Laugerud

Jan-Martin Berentsen